

ЮРІЙ ІВАНОВИЧ ПЕТУНІН

Видатний радянський та український математик, доктор фізико-математичних наук, професор Юрій Іванович Петунін народився 30 вересня 1937 року у м. Мічурінськ Тамбовської області (нині Російська Федерація). У 2017 році йому виповнилося б вісімдесят років.

У 1954 р. Юрій Іванович вступив до фізико-математичного факультету Тамбовського державного педагогічного інституту, де його науковим керівником був Д. Л. Пікус. Після закінчення Інституту у 1960 р. за рекомендацією Д. Л. Пікуса вступив до аспірантури Воронежського державного університету та під керівництвом професора С. Г. Крейна у 1962 р. захистив кандидатську дисертацію на тему „Некоторые топологические вопросы теории шкал банаховых пространств“. Після закінчення аспірантури Юрій Іванович продовжує займатися науковою та педагогічною роботою у Воронежському державному університеті. У 1968 р. Юрій Іванович стає доктором фізико-математичних наук (тема дисертації „Исследования по теории шкал банаховых пространств“).

З 1970 року і до останнього дня Юрій Іванович працював професором кафедри обчислювальної математики факультету кібернетики Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Юрій Іванович пішов із життя 1 червня 2011 року.

Наукові інтереси Ю. І. Петуніна охоплювали широкий спектр задач функціонального аналізу, а також математичну статистику, методи розпізнавання образів тощо. Юрій Іванович був неймовірно ерудованим спеціалістом.

У наш час вузької спеціалізації формування такого наукового світогляду несе загрозу вчасно не захистити дисертацію або, що значно гірше, не знайти собі місце на ринку наукової праці. Юрій Іванович швидко отримав міжнародне визнання. З 1980 р. він член American Mathematical Society.

Наукові результати Юрія Івановича підсумовано у монографіях [1–8].

Свою наукову діяльність Ю. І. Петунін розпочав дослідженнями у галузі функціонального аналізу та теорії функцій. Його основні досягнення у цьому напрямку — створення теорії інтерполяції лінійних операторів (разом з С. Г. Крейном та Є. М. Семеновим), а також теорії характеристик лінійних підпросторів спряжених банахових просторів. Він розв'язав проблему Банаха про нормуючі підпростори спряжених банахових просторів, проблему Кальдерона-Ліонса про інтерполяцію фактор-просторів та проблему Тихонова про регуляризованість некоректних лінійних задач. Юрій Іванович часто повертався до цієї тематики. Одна з останніх його наукових тем — побудова теорії узагальнених розв'язків операторних рівнянь та екстремальних задач.

Ю. І. Петунін першим строго обґрунтував широковідоме емпіричне правило 3-сігма для одномодальних розподілів, розв'язавши відому проблему Гауса, яка залишалася нерозв'язаною 150 років (нерівність Височанського-Петуніна), розробив теорію довірчих інтервалів для основної розподіленої маси генеральної сукупності та параметрів. Використовуючи порядкові статистики, розробив теорію лінійних оцінок невідомого математичного сподівання, теорію квадратичних оцінок невідомої дисперсії, статистичні

критерії, що використовують процедуру неприйняття рішень, індивідуальні статистичні критерії. Він розробив структурний підхід до розв'язання шостої проблеми Гільберта.

Багато уваги Ю. І. Петунін приділяв також прикладним задачам. Тут його інтереси та значні досягнення були пов'язані з теорією розпізнавання образів, зокрема, з її застосуванням до диференціальної діагностики онкологічних захворювань.

Яскравий талант ученого проявився і в його педагогічній діяльності. Він умів донести до студентів найскладніший матеріал у зрозумілій, наочній і цікавій формі. На його лекціях та семінарах панувала творча атмосфера. Часто його лекції включали матеріал, що стосувався проблем, над якими він у цей час працював. Це притягувало до нього обдарованих студентів, яких він залучав до сучасних досліджень у фундаментальній та прикладній математиці. Під керівництвом Юрія Івановича захищено декілька десятків кандидатських дисертацій. Багато його учнів стали докторами наук.

Юрій Іванович відрізнявся винятковою чесністю, шляхетністю та релігійністю. Його щирість та готовність допомогти привертала до нього багатьох людей.

Світла пам'ять про Юрія Івановича Петуніна назавжди збережеться в наших серцях. З 2012 року у жовтні на кафедрі обчислювальної математики факультету комп'ютерних наук та кібернетики Київського національного університету імені Тараса Шевченка проводяться щорічні „Читання пам'яті Ю. І. Петуніна“.

ЛІТЕРАТУРА

1. Крейн С. Г., Петунин Ю. И., Семенов Е. М. Интерполяция линейных операторов. — М.: Наука, 1978. — 400 с.
2. Krein S. G., Petunin Ju. I., Semenov E. M. Interpolation of linear operators. — Providence, R.I.: American Mathematical Society, 1982. — vii, 375 p.

3. Петунин Ю. И., Пличко А. Н. Теория характеристик подпространств и ее приложения. — К.: Вища школа, 1980. — 215 с.
4. Петунин Ю. И. Приложение теории случайных процессов в биологии и медицине. — К.: Наукова думка, 1981. — 320 с.
5. Andrushkiw R. I., Boroday N. V., Klyushin D. A., Petunin Yu. I. Computer-aided cytogenetic method of cancer diagnosis. — New York: Nova Publishers, 2007. — 304 p.
6. Ключин Д. А., Петунин Ю. И. Доказательная медицина. Применение статистических методов. — К.: Вильямс, 2008. — 320 с.
7. Ляшко С. И., Номировский Д. А., Петунин Ю. И., Семенов В. В. Двадцатая проблема Гильберта. Обобщенные решения операторных уравнений. — М.: Диалектика, 2009. — 185 с.
8. Petunin Yu. I., Klyushin D. A., Lyashko S. I., Nomirovskii D. A., Semenov V. V. Generalized Solutions of Operator Equations and Extreme Elements. — New York: Springer, 2012. — 200 p.